

Alþingi
Erindi nr. P 138/2946
komudagur 12.7.2010

Alþingi
b.t. nefndarsviði
Kristjönu Benediktsdóttur skjalavarðar
Kirkjustræti

150 Reykjavík

Mosfellsbæ, 12.07.2010
nr. erindis 201005153 uvi

Efni: Umsögn um frumvarp til barnaverndarlaga þskj.947-557. mál

156. fundur fjölskyldunefndar Mosfellsbæjar tók til umfjöllunar frumvarp til barnaverndarlaga þskj. 947-557. mál. Svohljóðandi bókun var gerð:

Lögð fram umsögn framkvæmdastjóra fjölskyldusviðs dags. 1. júní 2010.

Fjölskyldunefnd tekur undir umsögn framkvæmdastjóra og felur honum að koma umsögninni á framfæri við nefndarsvið Alþingis.

Hjálögð er umsögn framkvæmdastjóra.

Virðingarfyllst,

Unnur V. Ingólfssdóttir
framkvæmdastjóri fjölskyldusviðs

Umsögn

Varðandi: Alþingi, nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
Nr. erindis 201005153
Dags.: 31.05.2010
Málafni: Umsögn um frumvarp til barnaverndarlaga þskj.947-557. mál

Félags- og tryggingamálanefnd Alþingis sendi fjölskyldunefnd til umsagnar frumvarp til barnaverndarlaga, þskj.947-557. mál. Þar sem ekki vannst tími til að veita umsögnina á tilskildum tíma hefur nefndarsviði Alþingis verið gert viðvart um að ekki sé unnt að veita umbeðna umsögn fyrir tilskilin tímafrest.

Umsögn framkvæmdastjóra fjölskyldusviðs við frumvarpi til laga um breytingu á barnaverndarlögum, nr. 80/2002, með síðari breytingum (bvl).

Þskj: 947

Mál: 557

Sendandi: Unnur V. Ingólfssdóttir framkvæmdastjóri fjölskyldusviðs

Dags: 1. júní 2010

Almennt álit

Ástæða er til að fagna framkomnu frumvarpsins, sem felur í sér frekari skýringu ákvæði laganna og lögfestir túlkun ákvæða sem átt hefur sér stað frá gildistöku þeirra. Nýmæli frumvarpsins stuðla flest að markvissara barnaverndarstarfi og bættri réttarstöðu barns og aðila máls. Ástæða er til að gera athugasemd við nýmæli þess efnis að sveitarstjórn greiði til ríkisins gjöld sem nema hluta af kostnaði við rekstur úrræða og ákvarði upphæð greiðslna til fósturforeldra. Þessum atriðum og öðrum sem ástæða er til að gera athugasemdir við eru gerð nánari skil í eftirfarandi kafla:

Athugasemd við einstakar greinar

34. gr. Í 2. mgr. greinarinnar segir að í tilviki þegar barni er fyrir bestu að því sé ráðstafað til þess foreldris sem ekki fer með forsjá þess, skuli gilda sömu reglur og um tímabundið fóstur. Ástæða er til að gera athugasemd við þetta atriði og leggja áherslu á að í skýringum við d. lið um framfærslu barns og annan kostnað 68. gr. um fóstursamning sé almennt gengið út frá því að foreldri barns sem tekur yfir umsjá eða forsjá þess annist framfærslu barns. Í því sambandi má telja eðlilegt að barninu fylgi meðlag þess foreldris sem hefur afsalað sér forsjá þess eða verið svipt henni, auk annarra greiðslna sem barninu bera meðan umrædd ráðstöfun er í gildi. Í þessu sambandi er ástæða til að undirstrika mikilvægi þess sem fram kemur í 2.mgr. 1. gr. laganna um að foreldrum beri: að *sýna börnum sínum umhyggju og nærfærni og gegna forsjár- og uppeidisskyldum við börn sín svo sem best hentar hag og þörfum þeirra. Þeim ber að búa börnum sínum viðunandi uppeldisaðstæður og gæta velverðar þeirra í hvívetna.* Leiði könnun hins vegar í ljós að barn eða foreldri er í þörf fyrir stuðning þá verði gerð áætlun um slíkt í samvinnu við foreldrið.

Sérstaklega skal áréttað um 34. gr. og 35. gr. frumvarpsins vegna tillagna um breytingu að meginreglan ætti að vera sú, ef það foreldri sem barn býr hjá getur ekki annast það lengur, að þá eigi hitt foreldrið að taka við umsjá barnsins og ætti það að eiga við bæði í þeim tilvikum sem barn býr við óskipta og sameiginlega forsjá. Ef annað foreldri er til staðar sem getur annast barnið þá á það foreldri frekar að taka við umsjá og forsjá barnsins að óskiptu frekar en barnaverndarnefnd, verði það talið

barninu fyrir bestu, er það einnig meginreglan skv. ákvæðum barnalaga nr. 76/2003 og því kæmu breytingar á forsjá og búsetu barns við þessar aðstæður ekki síður til kasta barnalaga en barnaverndarlaga. Fósturgreiðslur frá barnaverndarnefnd ættu því ekki að koma til þegar barn færast frá öðru foreldri til annars sem úrræði í barnaverndarmáli, nema það foreldri sem tekur við barninu sé ófært um að sjá því farborða, enda eru báðir foreldrar ávallt framfærsluskyldir við börn sín.

41. gr. Uppbyggingu ríkisins á úrræðum skv. 84. gr. bvl. sem eru á ábyrgð sveitarfélaga ber að fagna. Fyrirkomulagið ætti að stuðla að jafnræði í þjónustu við börn óháð búsetu þeirra.

47. gr. Greinin er nýmæli og felur í sér að sveitarstjórn greiði til ríkisins gjöld sem nema hluta af kostnaði við rekstur úrræða og vísað til þess að gjöldin verði nánar ákveðin í reglugerð skv. 88. gr. laganna.

Í gildandi lögum ber ríkið alfarið ábyrgð á kostnaði vegna heimila og stofnana sem rekin eru skv. 79. gr. laganna. Sveitarfélög bera hins vegar allan kostnað vegna heimila og annarra úrræða skv. 84. gr. laganna, þ.e. vistheimila, sambýla, vistforeldra og annarra. Í athugasemdum við frumvarpið segir að einn af ágöllum núverandi kerfis sé þessi munur á þátttöku í kostnaði við mismunandi úrræði. Munurinn er talinn geta haft óheppileg áhrif á mat á þörfum barns og val á heppilegasta úrræðinu fyrir barnið. Þá segir að nauðsynlegt þyki að:

...jafna frekar en nú er gert þann kostnað sem fylgir vistun barns utan heimilis. Þetta er gert annars vegar með þeirri gjaldtöku sem hér er lögð til og hins vegar með því að greiðslur til fósturforeldra verði ákveðnar í reglugerð. Með þessu verður kostnaður og skipting hans mun fyrirsjáanlegri og samræmdari en verið hefur og mun minni hætta á að kostnaður hafi áhrif á val á úrræði.

Í reynd hefur, þrátt fyrir ábyrgð ríkisins á að byggja upp og reka úrræði skv. 79. gr. laganna, skort verulega upp á að þörfum fyrir slík úrræði hafi verið fullnægt. Þetta hefur óhjákvæmilega haft í för með sér aukinn kostnað sveitarfélaga vegna vistunar barna. Í samantekt starfshóps félags- og tryggingamálaráðherra um reynslu af bvl. sbr. fylgiskjal I með frumvarpinu kemur fram að á síðustu fimm árum hafi markvert dregið úr eftirspurn eftir meðferðardvöl á stofnunum Barnaverndarstofu og rýmum hafi af þeirri ástæðu verið fækkað. Staðsetning flestra úrræða Barnaverndarstofu í dreifbýli landsins, hefur löngum verið hefur umdeild í ljósi þess að flest börn sem hafa verið í þörf fyrir slík úrræði eru búsett á höfuðborgarsvæðinu. Staðsetning heimilanna hefur leitt til óþarfa kostnaðar og tíma vegna nauðsynlegra samráðsfunda. Þá hefur umræða undanfarið tengd s.k. Breiðavíkurmáli og kynferðisafbrotamál á meðferðarheimilinu Árbót í Aðaldal haft áhrif til minnkandi eftirspurnar eftir slíkri meðferðarvistun. Nýung meðferðarúrræðis Barnaverndarstofu s.k. MST úrræði ber að fagna, en ljóst er að frekari uppbyggingu og þróun sértækra úrræða er þörf.

Ástæða er til að mótmæla áformum um greiðsluþátttöku sveitarfélaga skv. XIII kafla bvl, annars vegar með þeim rökum að eðlilegt er að sértæk úrræði séu á ábyrgð ríkisins. Hins vegar er því mótmælt með þeim rökum að með setningu barnaverndarlaga nr. 58/1992 og laga um málefni fatlaðra nr. 59/1992 var í kjölfar samkomulag ríkis og sveitarfélaga var fallið frá því að sveitarfélög greiddu daggjöld vegna vistunar á greiningar og meðferðarheimilum ríkisins frá 1. janúar 1993. Í staðinn stæðu sveitarfélögin alfarið straum af kostnaði við ferðaþjónustu fatlaðra sem er umtalsverður. Fjárhagsáætlun Mosfellsbæjar fyrir árið 2010 gerir ráð fyrir 18 milljónum vegna ferðaþjónustu fatlaðra, borið saman við 15 milljónir til barnaverndarmála.

48. gr. a) liður

Lagt er til að ákvæðið verði feli út og ríkið standi alfarið straum af kostnaði sbr. athugasemd við 47. gr.

b) liður

Ekki er gerð athugasemd við að sveitarfélög taki þátt í kostnaði við vistun barna sem flokkast ekki undir sértæk úrræði. Lagt er til að ákvörðun um upphæð vegna greiðslupátttöku sveitarfélaga byggji sameiginlega tillögu Sambands Íslenskra sveitarfélaga og ríkisins og ráðuneytis um kostnaðarskiptingu en ekki einhliða ákvörðun ráðuneytis með setningu reglugerðar. Mikilvægt er að skilgreina nákvæmlega kostnaðarskiptingu ríkis og sveitarfélaga, þannig að fyrirbyggja megi ágreining aðilanna, sem eins og reynslan sýnir bitnar verst á þeim sem þjónustunnar njóta.

Virðingarfyllst

Unnur V. Ingólfssdóttir

framkvæmdastjóri fjölskyldusviðs